

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ВИПУСКНА РОБОТА БАКАЛАВРА ТА МАГІСТРА

(методичні рекомендації щодо виконання
та правил оформлення)

Чернігів - 2018

УДК 378.147.091.33-027.22

В 51

ББК 4481.252.45

Рекомендовано до видання вченою радою технологічного факультету Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (протокол № 9 від 30 травня 2018 р.)

Рецензенти: доктор педагогічних наук, професор
Торубара Олексій Миколайович
кандидат педагогічних наук, професор
Олефіренко Тетяна Олексіївна
кандидат педагогічних наук, доцент
Носовець Наталія Михайлівна;
кандидат педагогічних наук, доцент
Ребенок Вадим Михайлович;
кандидат педагогічних наук, доцент
Ховрич Микола Олександрович;
кандидат педагогічних наук, доцент
Люлька Василь Степанович.

В 51 Випускна робота бакалавра та магістра (методичні рекомендації до написання та правил оформлення): [Текст] / уклад. : А.В. Пригодій. Чернігів : Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, 2018. 36 с.

ББК 4481.252.45

УДК378.147.091.33-027.22

Методичні рекомендації висвітлюють загальні положення науково-дослідної діяльності, наукові методи, методику й організацію науково-дослідної роботи студентів, структуру випускних робіт на різних освітньо-кваліфікаційних рівнях та правила їх оформлення.

© А.В. Пригодій, 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	5
1.1. Загальні положення про науково-дослідну роботу студентів	5
1.2. Організація та проведення наукового дослідження	7
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ	10
2.1. Випускна робота бакалавра	10
2.2. Випускна робота магістра	11
2.3. Дипломний проект	13
РОЗДІЛ 3. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА ТЕХНОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ	15
3.1. Загальні вимоги	15
3.2. Правила оформлення ілюстрацій	17
3.3. Таблиці	18
3.4. Формули	19
3.5. Правила цитування та посилання на використані джерела	19
3.6. Оформлення списку використаних джерел	22
3.7. Додатки	24
РОЗДІЛ 4. ЗАКЛЮЧНИЙ ЕТАП ВИКОНАННЯ ВИПУСКНОЇ РОБОТИ	25
4.1. Підготовка випускної роботи бакалавра до захисту ...	25
4.2. Підготовка випускної роботи магістра до захисту	26
ДОДАТКИ	29

ПЕРЕДМОВА

Випускні роботи (дипломні проекти) виконуються на завершальному етапі навчання і захищаються в екзаменаційній комісії, яка присвоює випускнику відповідну кваліфікацію.

Випускні роботи передбачають:

- систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних педагогічних, наукових, технічних та інших завдань;

- вміння виявляти проблеми наукового і практичного змісту та пропонувати шляхи їх вирішення;

- розвиток умінь та навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних з темою випускної роботи (дипломного проекту)

- розвиток навичок пошуку та систематизації інформації із застосуванням комп'ютерних інформаційних систем, аналітичних методів її оброблення, моделювання та прогнозування;

- визначення підготовленості студента для самостійного аналізу та викладу матеріалу, вміння захищати свою роботу перед екзаменаційною комісією.

Дані методичні рекомендації висвітлюють загальні положення науково-дослідної діяльності, наукові методи, методичку й організацію науково-дослідної роботи студентів, зокрема, зміст і завдання кожного її розділу та правила оформлення.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

- Загальні положення про науково-дослідну роботу студентів
- Організація та проведення наукового дослідження

1.1. Загальні положення про науково-дослідну роботу студентів

Науково-дослідна робота студентів (НДРС) закладів вищої освіти з педагогічних спеціальностей є одним з основних чинників підготовки висококваліфікованих спеціалістів, що поєднує в собі:

– навчання студентів елементам дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості;

– наукові дослідження, що проводять студенти під керівництвом професорів і доцентів.

НДРС об'єднує цілі та напрями навчальної і наукової діяльності, які здійснюються в навчальному процесі та в позанавчальний час, що забезпечує:

– формування науково-професійного світогляду, оволодіння методологією та методами наукового дослідження;

– більш глибоке розуміння обраної спеціальності;

– розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей студентів у розв'язанні практичних завдань;

– розширення теоретичного кругозору й наукової ерудиції майбутнього педагога.

НДРС є обов'язковим елементом навчального процесу і втілюється в навчальних планах і навчальних програмах курсів. Крім того, НДРС здійснюється у студентських наукових гуртках та проблемних групах. Її результати оприлюднюються на студентських наукових конференціях, конкурсах, при захисті бакалаврських та магістерських робіт і на сторінках наукових часописів.

Метою будь-якої наукової роботи є виявлення нових фактів та закономірностей, а також отримання нових результатів та уточнення відомих раніше положень, що недостатньо досліджені.

У науково-дослідній роботі студента мають бути присутні елементи власних наукових оцінок і результатів, одержаних відповідно до самостійно здійсненого аналізу й синтезу основних положень наукових і професійно-виробничих документів та проведеного експерименту в певній освітній установі чи її структурному підрозділі. Адаже кваліфікація майбутнього кваліфікованого працівника – це поєднання ерудиції та творчих навичок у проведенні наукової й експериментальної роботи, спроможності критично осмислювати наукову інформацію, оцінювати її переваги і вади, "нестандартно" мислити, знаходити власні розв'язання визначеної проблеми. Усе це висуває такі основні вимоги до науково-дослідної роботи студентів:

- бути спрямованими на розв'язання науково-методичних, організаційних чи практичних проблем з теми дослідження;

- базуватися на використанні методів наукового пізнання;

- мати чіткі пропозиції щодо можливостей удосконалення визначеного напряму роботи;

- показати вміння студента кваліфіковано орієнтуватись у теоретичних і практичних розділах основних дисциплін, пов'язаних з обраною професією та використовувати їх при самостійному розв'язанні конкретних дослідницьких завдань.

Усі різновиди самостійної науково-дослідної роботи студентів подаються у визначений термін на кафедру для реєстрації та рецензування, після чого робота допускається до публічного захисту. Захист науково-дослідної роботи проводиться відкрито, згідно з графіком на засіданні екзаменаційної комісії та передбачає виступ студента з повідомленням про результати

дослідження та відповіді на зауваження, висловлені у рецензії, відповіді студента на запитання членів екзаменаційної комісії, виступ керівника та оцінювання роботи.

Студенти, які досягли значних успіхів у навчально-дослідницькій діяльності, за рішенням екзаменаційної комісії закладу вищої освіти можуть бути рекомендовані до вступу в аспірантуру.

1.2. Організація та проведення наукового дослідження

1. Вибір (постановка) теми дослідження

Теми досліджень виникають з потреб розвитку суспільства, в даному випадку, з пошуку шляхів підвищення ефективності навчання. Тема – це наукова проблема, яку слід розв'язати.

2. Ознайомлення зі станом обраної для дослідження проблеми

Щоб розв'язати проблему треба володіти, якомога повнішою інформацією. Для цього аналізуються:

- 1) літературні джерела (вітчизняні та зарубіжні);
- 2) досвід роботи навчальних закладів;
- 3) інформація з мережі Інтернет.

На даному етапі вивчення проблеми слід розпочинати з найбільш ґрунтовної публікації, близької до обраної теми. З неї можна:

- 1) визначити перелік необхідних джерел;
- 2) прізвища авторів, що займаються даною проблемою.

Результатом цього етапу дослідження повинен стати бібліографічний список опрацьованих джерел.

Після ознайомлення з літературою може виявитись, що обрана проблема вже вивчена, описана і знайшла широке застосування в практиці. В такому разі даний етап запобігає подальшому вивченню вже дослідженої проблеми.

3. Уточнення теми і складання плану дослідження

Попередній вибір теми не завжди є остаточним. При вивченні літератури вона може змінитись, розширитись або звузитись.

Після остаточного уточнення теми складають план дослідження. Головне місце у програмі займає методика дослідження, тобто сукупність та взаємозв'язок способів, методів і прийомів дослідження.

У плані дослідження:

- обґрунтовують вибір теми;
- розкривають її актуальність;
- розкривають наукову новизну;
- визначають мету та завдання дослідження;
- складають календарний графік проведення робіт.

Обґрунтування теми має на меті показати, з яких міркувань було обрано для дослідження вказану проблему, чим зумовлена необхідність проведення дослідження:

- розвитком науки;
- суспільними потребами;
- узагальненням певного досвіду.

Актуальність дослідження визначається тим, наскільки його результати будуть сприяти розв'язанню конкретних практичних задач або усуненню протиріч.

Новизна дослідження може визначитись новими закономірностями та способами їх застосування для конкретних практичних потреб людини.

Мета дослідження вже закладена у назву теми.

Вона може бути спрямована на:

- виявлення залежностей між певними факторами та зв'язків між певними явищами;
- визначення умов для усунення недоліків та можливостей удосконалення процесів;
- встановлення закономірностей та тенденцій розвитку.

Мета дослідження конкретизується у його *завданнях*. Вони вказують на що спрямоване дослідження. Завдання розкривають мету і у своїй сукупності повинні бути їй адекватні.

Календарний план робіт сприяє чіткому визначенню розподілу часу на кожен етап дослідження, що веде до підвищення якості дослідження.

4. Систематичне накопичення дослідних матеріалів.

Щоб зібрати потрібний матеріал, застосовують різноманітні методи наукового дослідження. Всі вони повинні бути спрямовані на перевірку висунутих припущень.

Важливе місце у дослідженні даної проблеми займає експеримент.

5. Зведення (опрацювання) результатів дослідження.

На цьому етапі зібрані матеріали систематизуються, перевіряється їх достовірність. Одержані дані приводять у зручний для аналізу вигляд (графіки, діаграми, таблиці, формули, рівняння тощо).

6. Теоретичний аналіз результатів дослідження та експериментальна перевірка.

Зведені матеріали вивчаються та аналізуються. Головними засобами обробки результатів дослідження виступають методи: аналіз і синтез; математичної статистики.

Завдання аналізу дослідних даних полягає у їх порівнянні із запланованим, прогнозованим результатом дослідження.

На основі проведеного аналізу формують висновки або пропозиції. Кількість висновків не повинна бути дуже великою (від 3 до 5).

У висновках викладаються найбільш важливі наукові та практичні результати, вказуються наукові проблеми, для розв'язання яких можуть бути застосовані результати дослідження.

7. Літературне оформлення результатів дослідження.

Відповідно до затверджених стандартів та загально-прийнятих правил провести оформлення рукопису проведеного дослідження.

8. Упровадження результатів дослідження в практику.

Результати дослідження стають науковою продукцією лише з часу їх практичного використання.

9. Визначення перспектив подальших досліджень.

Оцінюють ефективність отриманих результатів, визначають коло суперечностей, що необхідно розв'язати в подальшому.

- ➡ Випускна робота бакалавра
- ➡ Випускна робота магістра
- ➡ Дипломний проект

2.1. Випускна робота бакалавра

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми.

Випускна робота бакалавра зі спеціальності «Середня освіта» виконується з тематики основної школи; зі спеціальності «Професійна освіта» з тематики закладів професійно - технічної освіти та повинна містити:

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ (зразок додаток А);

ЗМІСТ (зразок додаток Б);

ВСТУП, який включає:

- актуальність дослідження (на основі визначення протиріч на рівні підготовки учнів основної школи загальноосвітніх навчальних закладів);
- мету дослідження;
- завдання дослідження;
- об’єкт та предмет дослідження;
- теоретичне значення проведеного дослідження;
- практичне значення проведеного дослідження;
- структуру роботи (загальний обсяг роботи та основної частини, кількість таблиць, ілюстрацій, кількість використаних джерел та додатків);

ОСНОВНУ ЧАСТИНУ, яка складається з двох розділів:

– перший розділ (два, три підрозділи) – аналіз науково-педагогічної літератури з розв'язання висунутої проблеми дослідження та теоретичні основи досліджуваної проблеми;

– другий розділ (два, три підрозділи) – методичні питання розв'язання досліджуваної проблеми;

ВИСНОВКИ (мають містити орієнтовно по одному пункту, що дають відповідь на кожне завдання);

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ;

ДОДАТКИ (при необхідності).

Обсяг основного тексту (вступ, основна частина та висновки) випускної роботи бакалавра повинен становити 40-50 сторінок. Кількість використаних джерел – не менше 30, одну третину з яких повинні складати періодичні видання за останні п'ять років, включаючи праці наукового керівника та викладачів факультету.

2.2. Випускна робота магістра

Магістр – це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується закладом вищої освіти (науковою установою) у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми.

Випускна робота магістра зі спеціальності «Середня освіта» виконується з тематики вищої або старшої (профільної) школи;

зі спеціальності «Професійна освіта» з тематики коледжів, інститутів (університетів) та повинна містити:

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ (зразок додаток А);

ЗМІСТ (зразок додаток Б);

ВСТУП, який включає:

– актуальність дослідження (на основі визначення двох-трьох аспектів протиріч: на рівні запиту суспільства, на рівні розв’язання питань професійної підготовки вчителів, на рівні підготовки учнів старшої школи закладів загальної середньої освіти);

– мету дослідження;

– завдання дослідження;

– об’єкт та предмет дослідження;

– методи дослідження (які й для чого використовувались);

– теоретичне значення проведеного дослідження;

– практичне значення проведеного дослідження;

– апробацію результатів дослідження (на яких наукових конференціях, міжфакультетських семінарах оприлюднено результати досліджень, викладені у випускній роботі);

- публікації;

– структуру роботи (загальний обсяг роботи та основної частини, кількість таблиць, ілюстрацій, кількість використаних джерел та додатків);

ОСНОВНУ ЧАСТИНУ, яка складається з трьох розділів:

– перший розділ (два, три підрозділи) – історіографічний аналіз проблеми дослідження та аналіз науково-педагогічної літератури з розв’язання висунутої проблеми дослідження на сучасному етапі, висновки за розділом;

– другий розділ (два, три підрозділи) – методика організації процесу навчання, розвитку чи виховання в окремих аспектах та в певній системі, висновки за розділом;

– третій розділ (два підрозділи, але може бути без підрозділів, тобто лише один розділ) – організація, проведення експерименту з проблеми дослідження та аналіз його результатів, висновки за розділом;

ВИСНОВКИ (мають містити орієнтовно по одному пункту, що дають відповідь на кожне завдання);

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ;

ДОДАТКИ (при необхідності).

Обсяг основного тексту (вступ, основна частина та висновки) магістерської роботи повинен становити 70-90 сторінок. Кількість використаних джерел – не менше 60, одну третину з яких повинні складати періодичні видання за останні п'ять років, включаючи праці наукового керівника та викладачів факультету.

2.3. Дипломний проект

У якості кваліфікаційної роботи бакалавра чи магістра студентами може бути виконаний дипломний проект – робота прикладного характеру, що пов'язана з проектуванням та конструкторською розробкою виробу, методичною розробкою актуального розділу чи теми навчального матеріалу, або виготовленням навчального обладнання, постановки лабораторної роботи, раціоналізацією чи винаходом.

Дипломний проект повинен містити:

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ (зразок додаток А);

ЗМІСТ (зразок додаток Б);

ВСТУП, який включає:

- актуальність проекту;
- мету проекту;
- завдання проекту;
- практичне значення проекту;
- апробацію результатів розробленого проекту (на яких наукових конференціях, міжкафедральних семінарах оприлюднено результати розробленого проекту, викладені у випускній роботі) (для магістрів);
- публікації (для магістрів);
- структуру дипломного проекту (загальний обсяг роботи та основної частини, кількість таблиць, ілюстрацій, кількість використаних джерел та додатків);

ОСНОВНУ ЧАСТИНУ, яка складається з двох розділів:

– перший розділ (два підрозділи) – розробка технічної документації та опис етапів виконання проекту;

– другий розділ (два, три підрозділи) – методика використання проекту в навчальному процесі, третій підрозділ (для магістрів) – упровадження розробленого проекту;

ВИСНОВКИ (мають містити орієнтовно по одному пункту, що дають відповідь на кожне завдання);

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ;

ДОДАТКИ (при необхідності).

Обсяг основного тексту (вступ, основна частина та висновки) дипломного проекту повинен становити від 30 до 70 сторінок. Кількість використаних джерел – не менше 20.

**ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ
ВИПУСКНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТА ТЕХНОЛОГІЧНОГО
ФАКУЛЬТЕТУ**

- ➡ Загальні вимоги
- ➡ Правила оформлення ілюстрацій
- ➡ Таблиці
- ➡ Формули
- ➡ Правила цитування та посилання на використані джерела
- ➡ Оформлення списку використаних джерел
- ➡ Додатки

3.1. Загальні вимоги

Випускна робота виконується українською мовою. Текст роботи необхідно друкувати на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм), залишаючи поля таких розмірів: ліве – 3 см, праве – 1,5 см, верхнє та нижнє – 2 см. Для основного тексту встановлюється відступ першого рядка 1,25 см.

Для друкування тексту випускної роботи використовується шрифт Times New Roman текстового редактора Word, розміру – 14 pt з полуторним міжрядковим інтервалом, кегель – мітел (14 типографських пунктів). Використовується вирівнювання тексту по ширині.

Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць та формул подають арабськими цифрами.

Першою сторінкою випускної роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних

сторінках номер проставляють у правому верхньому куті (шрифт Times New Roman текстового редактора Word розміру 12 з одинарним міжрядковим інтервалом). Відстань від верхнього краю паперу до верхнього колонтитула – 1,25 см.

Заголовки структурних частин роботи друкуються великими літерами напівжирного написання, симетрично до набору: "ЗМІСТ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ 1", "РОЗДІЛ 2", "РОЗДІЛ 3" (для магістерських робіт), "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ". Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Номер розділу ставлять після слова "РОЗДІЛ", без крапки, а потім з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами напівжирного написання, симетрично до набору також без крапки в вінці.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного виступу, з вирівнюванням тексту по ширині, напівжирного написання. В кінці заголовків крапка не ставиться, якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Відстань між заголовком структурної частини та підрозділом повинна дорівнювати 3 інтервалам (два абзацних відступи), між заголовком підрозділу та текстом – 1,5 інтервали (один абзацний відступ). Відстань між текстом попереднього підрозділу та назвою наступного підрозділу повинна дорівнювати 3 інтервалам.

Нумерація підрозділу складається з номеру розділу і порядкового номеру підрозділу, потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу, наприклад **"2.1. Методика використання натуральних наочних посібників"** (перший підрозділ другого розділу).

Для нумерованого списку слід встановлювати наступні формати. Римські або арабські цифри з крапкою ("I.", "II.", "III.", "IV." ... або "1.", "2.", "3.", "4." ...) використовують як правило для багаторівневих списків, першого рівня. Арабські цифри або букви українського алфавіту з закриваючою дужкою ("1)", "2)", "3)", "4)" ... або "а)", "б)", "в)", "г)" ...).

Для маркірованого списку слід використовувати лише символ "-" (тире), наявність інших символів та позначень неприпустима.

3.2. Правила оформлення ілюстрацій

Основними видами ілюстративного матеріалу є: креслення, технічний рисунок, схема, діаграма, графік, фотографія, копія малюнка.

Ілюстрації в роботі повинні відповідати загальному задуму, щоб уникати відображення другорядних деталей тексту та дублювання табличних даних. Кожна ілюстрація повинна відповідати тексту. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розмішують посилання у вигляді виразу в круглих дужках "(рис. 2.5)" або зворот типу: "...як це видно з рис. 2.5", або "...як це показано на рис. 2.5".

Якщо в тексті зустрічається повторне посилання на ілюстрацію, то вираз подається в дужках у вигляді "(див. рис. 2.5)".

Ілюстрацію позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу з обов'язковим зазначенням тематичного заголовку.

Підпис розмішують під ілюстрацією.

Приклад підпису п'ятої ілюстрації другого розділу:

Рис. 2.5. Схема розміщення обладнання.

Якщо на ілюстрації присутня експлікація, то деталі сюжету повинні бути позначені цифрами та розкриті в основному тексті роботи. В окремих випадках експлікація розміщується під назвою ілюстрації.

Наприклад:

Рис. 2.5. Схема розміщення обладнання:

- 1 – токарний верстат;
- 2 – фрезерний верстат;
- 3 – свердильний верстат.

Скановані зображення рекомендовано не використовувати, окрім випадків подання елементів художніх творів чи фотографій.

3.3. Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлюватись у вигляді таблиць. Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті.

Кожна таблиця повинна мати номер. Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. В правому верхньому куті розміщують напис "*Таблиця*" із зазначенням номеру. Номер таблиці складається з номеру розділу та порядкового номеру таблиці в цьому розділі – "*Таблиця 1.4*" (четверта таблиця першого розділу).

Таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують малими буквами (перша велика) симетрично до тексту напівжирним шрифтом.

У тексті, де викладається тема, пов'язана з таблицею, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках "(табл. 1.4)" або зворот типу: "...як це видно з табл. 1.4", або "...з наведених даних у табл. 1.4".

Якщо в тексті зустрічається повторне посилання на таблицю, то вираз подається в дужках у вигляді "(див. табл. 1.4)".

Таблиця повинна мати голівку (заголовки колонок) та/чи боковик (заголовки рядків). Під голівкою не розташовувати рядок з послідовною нумерацією колонок та не використовувати колонку з порядковими номерами рядків.

При великих обсягах інформації, що наведена в таблиці, допускається використання шрифту Times New Roman текстового редактора Word розміру 12 з одинарним міжрядковим інтервалом.

При перенесенні частини таблиці з великою кількістю рядків на інший аркуш слово "*Таблиця*" та її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова "*Продовження табл.*" і вказують номер.

Наприклад:

Продовження табл. 1.4

Назва таблиці зазначається лише один раз над її першою частиною. У кожній частині перенесеної таблиці рядок із заголовками колонок повинен повторюватись.

Якщо дані в якому-небудь рядку не подаються, то в ньому ставлять прочерк.

3.4. Формули

Формули, що мають складні знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування розміщують на окремих рядках. Невеликі та нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують усередині рядків тексту.

При необхідності, пояснення до формул подають після її написання з нового рядку, розпочинаючи його словом "де" без двокрапки чи коми.

Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знаків "=", "+", "-" або "×".

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в наступному тексті, інші нумерувати не рекомендується.

Номер формули пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках – "(1.2)", тобто друга формула першого розділу. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні її останнього рядка.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому розділові знаки перед формулами та у кінці ставлять відповідно до правил пунктуації.

3.5. Правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні роботи студент повинен посилатися на джерела, з яких у випускній роботі наводяться ідеї та висновки. Посилатися слід на останні видання публікацій. Якщо використовують відомості з джерел із великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номер сторінки чи діапазон сторінок з відповідним матеріалом.

При посиланні на одне джерело з невеликою кількістю сторінок (наприклад: статтю) у квадратних дужках зазначається лише його номер із "СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ" – [7].

Крім того, можливі позначення:

[2; 15; 21] – посилання на три джерела;

[2–5] – посилання на чотири джерела: 2, 3, 4 та 5-те;

[5, с. 12] – посилання на 12 сторінку 5-го джерела;

[7, с. 45-48] – посилання на 45, 46, 47 та 48 сторінки сьомого джерела.

[8; 13–15; 27, с. 13-15] – посилання на 8, 13, 14, 15 та 27 джерела, причому в 27 джерелі вказані сторінки 13, 14 та 15.

У табл. 1 наведені приклади способів уведення бібліографічних посилань в текст випускної роботи з урахуванням контексту викладення матеріалу.

Таблиця 1

**Способи введення бібліографічних посилань
в текст документа**

Вид бібліографічного посилання	Стандартний зворот мови
Посилання, що вміщує певне поняття, трактування терміну	Відповідно до визначення, наведеного в ... [6, с. 6], під ... слід розуміти ... У словнику ... [12] термін ... визначається як ... Поняття ... в сучасній педагогіці трактується як ... [11, с. 22-27].
Нейтральні посилання, посилання-згадування	Проблемі ... присвячено роботи [17-21]. Досвід ... описаний у публікаціях [4-12]. Метод ... знайшов відображення в роботах [3, с. 56-78; 14, с. 21-34].
Нейтральні посилання з елементами класифікації	Проблемі ... приділено серйозну увагу як в публікаціях теоретичного [12-21], так і експериментального характеру [22-27]. Відомі дослідження з ... як вітчизняних [16-23], так і зарубіжних вчених [44-56]. Методика ... викликала зацікавленість як педагогів [3-8], так і теоретиків інформатики [8-12], започаткувала дискусію в середовищі практичних працівників [12-22].

Вид бібліографічного посилання	Стандартний зворот мови
Посилання порівняння, що відображають подібність поглядів	Як у публікаціях [4-8], так і в роботах [9-11], пропонується ... Відповідно до концепції ... , що запропонована в монографії [33] та в статті [21] застосовується спосіб ... Аналогічний прийом мав місце [4] ...
Посилання порівняння, що вміщують різні погляди	Протилежна точка зору на ... , висловлена в роботі С.Г. Кулешова [34]. Інший спосіб розв'язання проблеми ... запропоновано в роботах І.А. Іванова [4-9]. На відміну від роботи [10], де трактується ..., в дослідженні [23] пропонується ...
Посилання спростування, що відображають іншу точку зору автора	Навряд чи можна погодитися з тезою Г.М. Маркова про те, що ... [45, с. 66]. Ствердження автора статті [16] про те, що ..., є досить спірним. Запропонований у монографії [54] спосіб розв'язання проблеми ... має низку недоліків ...
Посилання погодження, схвалення, що відображають точку зору автора	З нашої точки зору, найбільш вдалий підхід ... запропоновано в роботах [34-37]. Доречно погодитися з висновками, одержаними в дослідженнях [54-56], що ...

Для підтвердження власних аргументів результатами досліджень відомих науковців слід наводити цитати. Текст цитати починається й закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням авторського написання. Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Наприклад: "...незважаючи на пріоритетне значення мовних каналів зв'язку між людьми, ні в якому разі не можна ігнорувати інші канали передачі інформації" [7].

3.6. Оформлення списку використаних джерел

В якості джерел можуть бути використані: книги, статті, автореферати, електронні ресурси тощо. Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті; в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

Нижче наведені приклади оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел.

Книга: один автор

Виговська І.С. Уява і творчість в дитячому віці. Київ, 1999.
108 с.

Книга: два і більше авторів

Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є.
Декоративно-прикладне мистецтво. Львів, 1993. 272 с.

Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції: у 2-х т.: кол. моногр. Київ, 2012. 436 с.

Без автора

Збірник

Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012.
464 с.

Матеріали конференцій, з'їздів, тези доповідей

Физика импульсных разрядов в конденсированных средах.
Материалы XVI Международной научной конференции (19-22 авг.
2013, г. Николаев). Николаев, 2013. 253 с.

Видання загалом

Енциклопедія історії України: у 10 т. Київ, 2013. Т. 10. 784 с.

Законодавчий матеріал

Про видавничу справу: Закон України від 05.06.1997
№ 318/97-ВР. Київ, 2015. 24 с.

Правила

Правила пожежної безпеки в Україні. Затв. Мін-вом внутріш. справ України 30.12.2014. Чинний від 10.04.2015. Київ, 2003. 157 с.

Стаття: один автор

Белошицький О.К. Досвід зарубіжних країн з організації технічної творчості учнів. *Освіта і управління*. 2005. № 1. С. 147-152.

Стаття: два автори

Волощук І., Шепотько В. Педагогічні суперечності розвитку творчих здібностей школярів. *Рідна школа*. 2004. № 10. С. 7-9.

Автореферат

Гаманюк О.А. Розвиток пізнавальної діяльності на заняттях трудового навчання в 5-9 класах: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Херсон, 2002. 19 с.

Електронний ресурс

Нечипорук Т.М. Підготовка вчителя до здійснення профільного навчання: (Інтернет-конференція «Підготовка вчителя інформатики до здійснення профільного навчання» від 15.05.2009) URL:http://www.moippo.mk.ua/communication/forums/index.php?PAGE_NAME=read&FID=8&TID=58 (дата звернення: 16.05.2017).

Опис ресурсу загалом

Наукові публікації і видавнича діяльність НАН України. Київ, 2007. URL: <http://www.nas.gov.ua/publications> (дата звернення: 19.03.2018).

3.7. Додатки

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних сторінках після списку використаних джерел. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Посередині сторінки напівжирним шрифтом друкується слово "Додаток" та буквене позначення додатку. Слід використовувати великі літери української абетки, за винятком літер Г, Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ.

Додаток повинен мати назву, яку розміщують симетрично до тексту і друкують малими буквами (перша велика) напівжирним шрифтом.

Таблиці та ілюстрації в додатках оформлюються за загальними правилами, але перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру).

Наприклад: друга таблиця додатку А.

Таблиця А.2

Результати контрольних робіт в експериментальній та контрольній групах

Наприклад: перший рисунок додатку Б.

Рис. Б.1. Динаміка зміни кількості учнів основної школи за 2005-2010 рр.

Наприклад: формула (В.1) – перша формула додатку В.

- ➡ Підготовка випускної роботи бакалавра до захисту
- ➡ Підготовка випускної роботи магістра до захисту

4.1. Підготовка випускної роботи бакалавра до захисту

Випускні роботи до захисту проходять такі етапи:

- 1) перевірка науковим керівником відповідності оформлення роботи встановленим вимогам (викладеним вище);
- 2) здача роботи на кафедрі з підписом наукового керівника.

Згідно з названими вимогами упродовж процесу написання роботи студент зобов'язаний подавати окремі написані розділи на перевірку науковому керівнику у встановлені календарні терміни. При перевірці роботи науковий керівник повинен відмітити помилки і неточності, вказати на їх суть і можливості усунення.

Після остаточного завершення роботи, не пізніше ніж за місяць до початку роботи екзаменаційної комісії, студент повністю подає її на перевірку науковому керівникові для отримання від нього дозволу до захисту.

Із записом наукового керівника «Рекомендовано до захисту» завершена випускна робота подається на кафедру для перевірки завідувачем випускової кафедри та отримання допуску роботи (проекту) до захисту, не пізніше, ніж за 20 днів до початку роботи екзаменаційної комісії.

Наявність плагіату у матеріалах випускної роботи (проекту) є безапеляційною підставою для недопущення її до захисту. Студент-автор та науковий керівник у даному випадку несуть відповідальність за виконання вказаної норми.

На захист студент готує виступ до 7 хвилин з використанням необхідного презентаційного та роздаткового матеріалу.

При виконанні дипломного проекту необхідна демонстрація готового виробу.

Виступ перед комісією доцільно підготувати за таким планом:

- назва теми, обґрунтування її вибору, актуальність проблематики;
- мета та завдання випускної роботи;
- об'єкт та предмет роботи;
- короткий аналіз (огляд) випускної роботи;
- досягнуті результати та висновки роботи.

4.2. Підготовка випускної роботи магістра до захисту

Випускні роботи до захисту проходять такі етапи:

- 1) перевірка науковим керівником відповідності оформлення роботи встановленим вимогам (викладеним вище);
- 2) проведення попереднього захисту випускної роботи (проекту);
- 3) здача роботи на кафедру з підписом та відгуком наукового керівника;
- 4) перевірка рецензентом виконаної випускної роботи (проекту) та написання рецензії.

Згідно з названими вимогами упродовж процесу написання роботи студент зобов'язаний подавати окремі написані розділи на перевірку науковому керівнику у встановлені календарні терміни.

Результати наукових досліджень можуть бути опубліковані у збірниках наукових праць, наукових і науково-практичних журналах, збірниках матеріалів конференцій для ознайомлення з ними наукової громадськості. Публікації сприяють становленню пріоритету автора, свідчать про особистий внесок дослідника в розробку наукової проблеми, слугують підтвердженням

достовірності основних результатів і висновків роботи; відбивають основний зміст роботи та її новизни.

Студент, який не має публікацій з досліджуваної проблеми, при захисті випускної роботи (проекту), не може претендувати на високу оцінку.

По завершенню випускної роботи (проекту) студент подає її науковому керівникові не пізніше ніж за місяць до екзаменаційної атестації магістра для отримання від нього дозволу до попереднього захисту.

Попередній захист випускної роботи (проекту) студент проходить на випусковій кафедрі згідно з затвердженим календарним планом у встановлений кафедрою термін. Попередній захист відбувається у присутності студентів, наукового керівника та комісії (викладачів випускової кафедри).

Після передзахисту студенту надається можливість уточнити зауваження і внести корективи до тексту роботи.

Остаточний варіант написаної і відповідно оформленої випускної роботи (проекту) із записом наукового керівника «Рекомендовано до захисту» та письмового відгуку з характеристикою діяльності випускника під час виконання випускної роботи (проекту) подається на кафедру у визначений термін.

Робота не допускається до захисту і не зараховується у разі виявлення плагіату чи фальсифікації результатів дослідження.

Допуск до захисту випускної роботи (проекту) перед екзаменаційною комісією здійснюється завідувачем випускової кафедри.

До захисту перед екзаменаційною комісією допускаються випускні роботи (проекти) у яких структура, зміст, якість викладеного матеріалу, його оформлення відповідають вимогам (викладеним вище); пройшли перевірку на антиплагіат; оцінені позитивно на попередньому захисті випускової кафедри та мають позитивний відгук керівника.

Випускна робота (проект), допущена до захисту в екзаменаційній комісії, направляється завідувачем кафедри на

рецензування визначеному кафедрою рецензентові для написання «Рецензії» не пізніше 20 днів до екзаменаційної атестації магістра.

У «Рецензії» рецензент відзначає позитивні та негативні аспекти випускної роботи: вміння студента порушити проблему й обґрунтувати її актуальність; логічну послідовність викладу матеріалу; самостійність і оригінальність осмислення матеріалу. У висновку рецензент викладає свою точку зору про загальний рівень випускної роботи (проекту).

Для виступу студент готує доповідь за темою випускної роботи, на яку відводиться до 10 хвилин та ілюстративний матеріал до неї (комп'ютерну презентацію, рекомендована кількість слайдів 10-15). При виконанні дипломного проекту повинна бути демонстрація виконаного виробу.

Доповідь слід починати з обґрунтування вибору теми дослідження та її актуальності (з наведенням протиріч), далі за розділами розкривати основний зміст випускної роботи, а основну увагу приділити висновкам та пропозиціям (мета випускної роботи, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження включаються в презентацію).

ДОДАТКИ

Додаток А
Приклад оформлення титульної сторінки
випускної роботи бакалавра

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Технологічний факультет

Кафедра професійної освіти
та безпеки життєдіяльності

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ
ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Випускна робота бакалавра
спеціальність: 015.20 Професійна освіта (Транспорт)

Виконав: студент 45 групи
Іванов Петро Миколайович

Керівник: к. пед. н., доцент
Ребенок Вадим Михайлович

Допущено до захисту

_____ завідувач кафедри

(підпис)

(дата)

Чернігів – 2018

**Приклад оформлення титульної сторінки
випускної роботи магістра**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Технологічний факультет

Кафедра технологічної освіти
та інформатики

**МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОСТІ
В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦТЕХНОЛОГІЙ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Випускна робота магістра
спеціальність: 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та
технології)

Виконав: студент 61 групи
Іванов Петро Миколайович

Керівник: к. пед. н., професор
Гетта Василь Григорович

Допущено до захисту

_____ завідувач кафедри
(підпис)

_____ (дата)

Чернігів – 2018

**Приклад оформлення титульної сторінки
дипломного проекту**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Технологічний факультет

Кафедра професійної освіти
та безпеки життєдіяльності

**ПРОЕКТ СИСТЕМИ АВТОМАТИЧНОГО ОСВІТЛЕННЯ
ТА ПРОВІТРЮВАННЯ АУДИТОРІЇ**

Дипломний проект бакалавра (*магістра*)
спеціальність: 015.20 Професійна освіта (Транспорт)

Виконав: студент 45 групи
Іванов Петро Миколайович

Керівник: к. пед. н., доцент
Ребенок Вадим Михайлович

Допущено до захисту

_____ завідувач кафедри
(підпис)

_____ (дата)

Чернігів – 2018

Додаток Б
Структура змісту випускної роботи бакалавра

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	6
1.1. Назва першого підрозділу першого розділу	6
1.2. Назва другого підрозділу першого розділу	16
РОЗДІЛ 2. НАЗВА ДРУГОГО РОЗДІЛУ	27
2.1. Назва першого підрозділу другого розділу	27
2.2. Назва другого підрозділу другого розділу	37
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	65

Структура змісту дипломного проекту бакалавра

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	6
1.1. Назва першого підрозділу першого розділу	6
1.2. Назва другого підрозділу першого розділу	14
РОЗДІЛ 2. НАЗВА ДРУГОГО РОЗДІЛУ	23
2.1. Назва першого підрозділу другого розділу	23
2.2. Назва другого підрозділу другого розділу	31
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	55

Структура змісту випускної роботи магістра

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	7
1.1. Назва першого підрозділу першого розділу	7
1.2. Назва другого підрозділу першого розділу	17
Висновки до першого розділу	27
РОЗДІЛ 2. НАЗВА ДРУГОГО РОЗДІЛУ	28
2.1. Назва першого підрозділу другого розділу	28
2.2. Назва другого підрозділу другого розділу	38
Висновки до другого розділу	49
РОЗДІЛ 3. НАЗВА ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ	50
3.1. Назва першого підрозділу третього розділу	50
3.2. Назва другого підрозділу третього розділу	60
Висновки до третього розділу	71
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	80

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	7
1.1. Назва першого підрозділу першого розділу	7
1.2. Назва другого підрозділу першого розділу	19
Висновки до першого розділу	31
РОЗДІЛ 2. НАЗВА ДРУГОГО РОЗДІЛУ	33
2.1. Назва першого підрозділу другого розділу	33
2.2. Назва другого підрозділу другого розділу	45
Висновки до другого розділу	57
РОЗДІЛ 3. НАЗВА ТРЕТЬОГО РОЗДІЛУ	60
Висновки до третього розділу	70
ВИСНОВКИ	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	80

Структура змісту дипломного проекту магістра

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАЗВА ПЕРШОГО РОЗДІЛУ	6
1.1. Назва першого підрозділу першого розділу	6
1.2. Назва другого підрозділу першого розділу	13
Висновки до першого розділу	20
РОЗДІЛ 2. НАЗВА ДРУГОГО РОЗДІЛУ	22
2.1. Назва першого підрозділу другого розділу	22
2.2. Назва другого підрозділу другого розділу	31
2.3. Упровадження розробленого проекту	39
Висновки до другого розділу	45
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	55

Науково-методичне видання

ПРИГОДІЙ
Алла Володимирівна

ВИПУСКНА РОБОТА БАКАЛАВРА ТА МАГІСТРА
(методичні рекомендації
щодо виконання та правил оформлення)

Технічний редактор

О. Клімова

Комп'ютерна верстка
та макетування

О. Клімова

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 15676-4148 ПР від 17.04.2018 р.

Підписано до друку 15.04.2018 р. Формат 60x84/16. Друк на різнографі.
Обл. друк. арк. 1,04. Ум. друк. арк. 2,09. Наклад 50 прим. Зам. № 854.
Редакційно-видавничий відділ НУЧК імені Т.Г. Шевченка.
14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, оф. 208.
т. 65-17-99